

«ՊԱՏՄԱՆ-ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ»
1981 թ. ՆԱԽՈՐԳ ՀԱՄԱՐՆԵՐԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

№ 1

ՀՈԴՎԱՄՆԵՐ.—Խոջաբեկյան Վ. Ե.—Հայկական ՍՍՀ տնտեսական ու սոցիալական զարգացումը տանտեսական հնգամյակում: Ջիվիկիշվիլի Դ. Ի. (Թբիլիսի)—Միասնական բազմազգ սովետական սոցիալիստական մշակույթը: Աթալյան Ռ. Ա.—Մակար Եկմալյան. Կյանքը (ծննդյան 125-ամյակի առթիվ): Բենակիս Լիևոս (Աթենք)—Դավիթ Հայր Արիստոտելի բյուզանդական մեկնիչների երկերում: Դյակոնով Ի. Մ. (Լենինգրադ)—Հայերենի մեջ հինարևելյան ենթադրույթի հարցի շուրջ (նուսերեն): ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ.—Համբարձյան Ա. Ս., Համբարձյան Ս. Լ.—Արևելյան Հայաստանում բուրժուազիայի և պրոլետարիատի ձևավորման հարցի շուրջը (XIX դարի 80-ական թթ. վերջ): Խաչիկյան Ծ. Լ.—Փոխանցային մուրհակը հայ խոջայական միջավայրում: Առաքելյան Վ. Գ.—Գրաբարի ի-ա ձայնավոր հոլովման մասին: Տեր-Պետրոսյան Լ. Հ.—Մաշտոցյան ավանդները և հայոց առաքելությունը Հոնաց աշխարհում: Մաթևոսյան Ռ. Ի.—Հայոց թագավորության վարչական կարգը X—XI դարերում: Ղախաղյան Վ. Ա.—Տաթևի վանքի շրջակա կալվածքները: Խնկիկյան Օ. Ս.—Սակրերի տեղայնացման փորձ: Պետրոսյան Զ. Մ.—Ապարանի շրջանի ձեռագրերը, հնատիպ գրքերը և այլ հնագրադատական նյութեր: Յալլենկո Վ. Պ. (Մոսկվա)—Հայաստանի թագավոր Պոլեմոնը (նուսերեն): Դոլմեկո Ի. Վ.—Հայաստանի ուղղափառ սլավոնական բնակչության հարսանեկան ծիսակատարությունը (նուսերեն): ԲԱՆԱՎԵՃԵՐ ԵՎ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ.—Մուղաղյան Ա. Ն. Դավիթ Անհաղթի անձնավորության, ժամանակի և գիտական ժառանգության հարցի շուրջը: Կախաղյան Հ. Հ.—Թրակացիները Հայկական լեռնաշխարհի հարավ-արևմուտքում (նուսերեն): ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ.—Սմբատ Շահադիդի անտիպ նամակներից (հրապարակում՝ Ա. Ա. Ավետիսյանի): Հայ կամավորների մի ցուցակ՝ կազմված 1829 թ. (հրապարակում՝ Վ. Ա. Բեգլարյանի): ՄԵՐ ՀԱՔԵԼՅԱՐՆԵՐ.—Ներսիսյան Մ. Գ., Խուրավերդյան Կ. Ս.—Մ. Վ. Նեկիկյան (ծննդյան 80-ամյակի առթիվ): ԳՐԱԽՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Մուրադյան Պ. Մ.—«Պատմություն Սեբեդոսի», աշխատ. Գ. Վ. Արզարյանի: Համբարձյան Վ. Գ.—«Բժշկարան ձիոյ և առհասարակ գրաստեղ» (ԺԳ դար), աշխատ. Բ. Լ. Չուգասովյանի: ՍՓՅՈՒՌՔԱԶԱՅ ԿՅԱՆՔ.—Վարդանյան Ն.—Մշակութային և հասարակական կյանքը Սփյուռքում (1979—1980 թթ.): ԳԻՏԱԿԱՆ ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱ.—Թոսունյան Դ. Բ.—Հայկական համաբարբառի ստեղծման աշխատանքների մասին: Ջեբեկյան Կ. Հ.—Աֆրոն Կարահիսարի հայկական համայնքը (ազգագրական նյութեր):

№ 2

ՀՈԴՎԱՄՆԵՐ.—Ավետիսյան Հ. Ա., Ինճիկյան Հ. Դ., Առաքելյան Բ. Ն.—ՀՍՀ ԳԱ պատմագիտական ինստիտուտները 1980-ական թվականներին: Հակոբյան Պ. Հ.—Երվանդ Շահադիդի կյանքն ու վաստակը (ծննդյան 125-ամյակի առթիվ): Աթալյան Ռ. Ա.—Մակար Եկմալյան. Ստեղծագործությունը (ծննդյան 125-ամյակի առթիվ): Բոնֆանտե Ջովիանո (Հոմ)—Հայերենի դիրքը հնդեվրոպական լեզուների մեջ: Տիրացյան Գ. Ա.—Երվանդյան Հայաստանի տարածքը (մ. թ. ա. VI դ. վերջ—մ. թ. ա. III դ. վերջ): Յուլիտ Ա. Ի. (Մոսկվա)—Ռուսաստանի առևտուրը Արևելքի երկրների հետ XVIII դարի երկրորդ կեսին և հայ վաճառականությունը (նուսերեն): ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ.—Մաթևոսյան Ռ. Ա.—Արարատյան բարբառի մի խումբ խոսվածքները հնչյունական համակարգը: Բաբլոյան Մ. Ա.—Հայ լրագրության առաջին պատմաբանները: Տեր-Ղևոնդյան Ա. Ն.—Արարական սահմանային ամբողջությունների գոտին (Սուղուր): Բոզոյան Ա. Ա.—Հայ-բյուզանդական դիվանագիտական հարաբերությունները XII դարի 60—70-ական թվականներին: Սարգսյան Ա. Բ.—Հովհաննես Դրասխանակերտցու «Քերթովական արվեստի» շուրջը: Քյոսեյան Հ. Հ.—Վրթանես Քերթովի «Յաղագս պատկերամարտից» եր-

կը: Գայսերյան Վ. Ա.—Ուրարտական ջրանցքաշինությունը Մանազկերտի շրջանում: Ծա-
յան Ս. Ա.—Այգեվանի գունազարդ խեցեղենի շերտագրությունը (ըստ 1971—1980 թթ. պե-
ղումների նյութերի) (ռուսերեն): Բաղվայան Վ. Գ.—Արեմտահվերսպական նկարիչների Հա-
յաստանի պետական պատկերասրահում գտնվող երեք գործերի նոր ճշգրտումները (ռուսերեն):
Կալովկին Ա. Յա. (լենինգրադ)—Պետերբուրգի Ս. Կատարինեի հայկական եկեղեցու զեղար-
վեստական արծաթագործության հուշարձանները (ռուսերեն): ԲԱՆԱՎԵՃՆՐ ԵՎ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ-
ՆԵՐ.—Մաթևոսյան Ա. Ս.—Նորից Երևակացու «Քննիկներ» մասին: Մկրտչյան Մ. Ա.—«Հայ
միջնադարյան պանդխտության տաղեր» ժողովածուի գրախոսության առթիվ: ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ-
ՆԵՐ.—Պարթևքը ըստ Պողոսեոսի (հրապարակում է. Լ. Գանիբեյանի): Նոր վավերագրեր Հով-
սեփ էմինի մասին (հրապարակում է. Ժ. Զ. Անանյանի) (ռուսերեն): ԳՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.—
Բաբրիկյան Հ. Մ.—Հ. Գ. Մելքոնյան, Ադիբեյի պետությունը և Հայաստանը: Մարգար-
յան Հ. Գ., Բոգզյան Ա. Ա.—Սմբատ Գունդստաբլին վերագրված Ժամանակագրությունը.
ներածությունը, թարգմանությունը և ծանոթագրությունները Ժերար Դեղեյանի: ԼԵԽՂԷ Վ. Վ.
(լենինգրադ)—Իբն ալ-Ֆակիհ, Ախբար ալ-բուլղան, աշխատ. Հ. Ս. Ժամկոչյանի (ռուսերեն):
ԳԻՏԱԿԱՆ ԻՆՅՈՐՄԱՅԻԱ.—Բաբրիկյան Հ. Մ.—Հունական «Հիդրիա» հանրագիտարանը Հայաս-
տանի և հայերի մասին: Մուշեղյան Խ. Ա.—Դրամագիտական մեծարժեք հավաքածուներ: ԼՐԱ-
ՏՈՒ.—Ալեքսանյան Ա.—Հայկական ՍՍՀ դիտությունների ակադեմիայի տարեկան ընդհանուր
ժողովը: Գրիգորյան Գ. Հ.—

Վ. Կ. Զալոյան

№ 3

ՀՈՂՎԱԾՆԵՐ.—Բուդյան Գ. Ա.—ՀՍՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության և բանասիրության բաժան-
մունքը 1980-ական թվականներին: Մուրադյան Մ. Հ.—Արմեն Տիգրանյան (ծննդյան 100-ամ-
յակի առթիվ): Աբրահամյան Ս. Գ.—Ժամանակակից հայերենի բանականության օրինաչա-
փությունների զարգացման միտումները: Զախովյան Ի. Բ.—Մովսես Խորենացու «Հայոց պատ-
մություն» առաջին գրքի անձնանունների լեզվական աղբյուրները: Մարտիրոսյան Ա. Ա.—Հայոց
գրերի գյուտի թվականը: Մուրադյան Գ. Ս.—Տրդատ I-ի Գանձիում հայտնաբերված հունա-
րեն արձանագրությունը: ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ.—Սահակյան Ս. Մ.—Ալաշկերտի բարրառում
օժանդակ բաշի առանձնահատկության մասին: Անանյան Ն. Վ.—Սիմոն Երեմյանի գրականա-
գիտական աշխատությունները: Հակոբյան Մ. Ն.—Զմյուռնիայի «Հայրենասեր» թերթը (1843—
1846 թթ.) Նազարյան Շ. Լ.—Պետրոս Նախիբեանցիի և XVIII դարի վերանորոգվող հայ հո-
գևոր երգը: Բաբայան Լ. Հ.—Աբրահամ Երևանցու «Պատմությունը»: Դաբրիկյան-Մելիք-
յան Մ. Հ.—Դիտություններ Հովհաննես Դրասխանակերտցու «Պատմության» վերաբերյալ:
Վարդումյան Ա. Գ.—Մինաս Բժշկյանը և հայկական ձայնագրության ստեղծման հարցերը:
Մուղնեցյան Շ. Մ.—«Գողթան երգերի» զեղադրական համակարգը: Պետրոսյան Ս. Գ.—
Հացադղիների մշակության և պաշտամունքի արտացոլումը Շարայի ավանդադրույցում: Հմա-
յակյան Ս. Գ.—Ուրարտական դիցարանի «սրբությունները»: Թուրամանյան Ա. Խ.—Ռումիեա-
հայերի շինարարական գործունեության ուսումնասիրության շուրջը. Ռուման, Ֆոկ-
շան, Յաշ և ուրիշներ (ռուսերեն): Յիգիկյան Ա. Մ.—Լարայի գործիքի հին պատկեր Դվինի
պեղումներից (ռուսերեն): ԲԱՆԱՎԵՃՆՐ ԵՎ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ.—Մխիթարյան Մ. Հ.—Նորից
Սարգիս Վարշամյանցի նամակի առթիվ: Հովհաննիսյան Լ. Ե.—Իրանական փոխառություններ
համարվող մի քանի հայերեն բառերի շուրջը: Ղազարյան Հ. Պ.—Լեալույան տեխնիկայի սրբո-
լեմի մասին (ռուսերեն): ԳՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Սահակյան Ռ. Մ.—Լ. Ա. Ասմարյան, Հայ դրա-
կան քննադատությունը XIX դարի 70—80-ական թվականներին: Փուլգլո Վ. Գ. (Կալուգա)—
Լիլիթ Զաքարյան, Վասպուրականի մանրանկարչության պատմությունից (ռուսերեն): ԳԻՏԱ-
ԿԱՆ ԻՆՅՈՐՄԱՅԻԱ.—Տիսցյան Գ. Ա., Կաբաղյան Ի. Ա.—Արմավիրի 1974—1976 թթ. պե-
ղումները: Պետրոսյան Վ. Մ.—Մոսկվայի գյուղի Աստվածածին եկեղեցին և արձանագրու-
թյունները: ԼՐԱՏՈՒ.—Ա. Ա. Աբրահամյան—

Գրագեն Սեակ

СОДЕРЖАНИЕ ПРЕДЫДУЩИХ НОМЕРОВ
«ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ЖУРНАЛА» ЗА 1981 ГОД

№ 1

СТАТЬИ.—Ходжабекян В. Е.—Экономическое и социальное развитие Армянской ССР в одиннадцатой пятилетке. Чхиквишвили Д. И. (Тбилиси)—Единая многонациональная советская социалистическая культура. Атаян Р. А.—Макар Екмалян. Жизнь (к 125-летию со дня рождения). Бенакис Линос (Афины)—Давид Армянин в трудах византийских комментаторов Аристотеля. Дьяконов И. М. (Ленинград)—К древне-восточному субстрату в армянском языке (на русском языке). СООБЩЕНИЯ.—Амбарян А. С., Амбарян С. Л.—К вопросу о формировании буржуазии и пролетариата в Восточной Армении (конец 80-х годов XIX в.). Хачикян Ш. Л.—Переводный вексель в среде армянской торговой буржуазии. Аракелян В. Д.—О гласном склонении на *i*—*a* в древнеармянском языке. Тер-Петросян Л. А.—Традиции Маштоца и армянская миссия в стране гуннов. Матевосян Р. И.—Административный строй Армянского царства в X—XI вв. Карагезян А. А.—Близлежащие поместья Татевского монастыря. Хикикян О. С.—Опыт локализации секир. Петросянц В. М.—Рукописи, старопечатные книги и другие археографические материалы Апаранского района. Яйленко В. П. (Москва)—Полемон, царь Армении (на русском языке). Долженко И. В.—Свадебный обряд славянского православного населения Армении (конец XIX—начало XX вв.) (на русском языке). ДИСКУССИИ И ОБСУЖДЕНИЯ.—Мурадян А. Н.—К вопросу о личности, времени и научном наследии Давида Непобедимого. Карагезян О. О.—Фракийцы на юго-западе Армянского нагорья (на русском языке). ПУБЛИКАЦИИ.—Из неопубликованных писем Смбата Шахазиза (публикация А. А. Аветисян). Список армянских добровольцев, составленный в 1829 г. (публикация В. А. Бегларяна). НАШИ ЮБИЛЯРЫ.—Нерсисян М. Г., Худавердян К. С.—М. В. Нечкина (к 80-летию со дня рождения). РЕЦЕНЗИИ.—Мурадян П. М.—«История Себеоса», под ред. Г. В. Абгаряна. Амбарцумян В. Г.—«Лечебник лошадей и вообще выючных животных» (XIII век), под ред. Б. Л. Чугасяна. ЖИЗНЬ ЗАРУБЕЖНЫХ АРМЯН.—Варданян Н.—Культурная и общественная жизнь зарубежных армян (1979—1980 гг.). НАУЧНАЯ ИНФОРМАЦИЯ.—Тосунян Г. Б.—О работах по созданию конкорданса армянского языка. Черкезян К. А.—Армянская община Афон-Карахисара (этнографические материалы).

№ 2

СТАТЬИ.—Аветисян Г. А., Инджикян О. Г., Аракелян Б. Н.—Исторические институты АН Армянской ССР в 1980-е годы. Акопян П. О.—Жизнь и труды Ерванда Шахазиза (к 125-летию со дня рождения). Атаян Р. А.—Макар Екмалян. Творчество (к 125-летию со дня рождения). Бонфанте Джулиано (Рим)—Положение армянского языка среди индоевропейских. Тиранян Г. А.—Территория Еруандидской Армении (конец VI—конец III вв. до н. э.). Юхт А. И. (Москва)—Торговля России со странами Востока во второй половине XVIII в. и армянское купечество (на русском языке). СООБЩЕНИЯ.—Маркосян Р. А.—Фонетическая система одной группы говоров араратского диалекта. Баблоян М. А.—Первые историки армянской периодической печати. Тер-Гевондян А. Н.—Арабская зона пограничных укреплений (Сугур). Бозоян А. А.—Армяно-византийские дипломатические взаимоотношения в 60—70-е гг. XII века. Саргсян А. Б.—Об «искусстве поэтики» Иоаннеса Драсханакерти. Кёсеян А. О.—Послание Вртанеса Кертюга «Об иконоборцах». Гайсерян В. А.—Урартское ирригационное строительство в Маназкертском районе. Есаян С. А. Стра-

тиграфия расписной керамики айгеванского поселения (по материалам раскопок 1971—1980 гг.) (на русском языке). Бадалян В. Г.—Новые определения трех кэртин западноевропейских художников в собрании Картинной галереи Армении (на русском языке). Каковкин А. Я. (Ленинград)—Памятники художественного серебра из армянской церкви св. Екатерины в Петербурге (на русском языке). ДИСКУССИИ И ОБСУЖДЕНИЯ.—Матевосян А. С.—Еще раз о «Критиконе» Анании Ширакаци. Мкртчян М. С.—По поводу рецензии на сборник «Средневековые армянские страничные песни». ПУБЛИКАЦИИ.—Парфия по Птолемею (публикация Э. Л. Даниеляна). Новые документы об Иосифе Эмине (публикация Ж. А. Аняняна) (на русском языке). РЕЦЕНЗИИ.—Барткян Р. М.—А. Г. Мелконян, Государство Адиабена и Армения. Маркарян А. Г., Бозоян А. А.—Хроника, приписываемая Смбути Гундстаблю. Введение, перевод и комментарии Жерара Дедеяна. Лебедев В. В. (Ленинград)—Ион ал-Факих, Ахбар ал-булдан. Введение, перевод и комментарии А. С. Жамкочяна (на русском языке). НАУЧНАЯ ИНФОРМАЦИЯ.—Барткян Р. М.—Греческая энциклопедия «Гидрия» об Армении и армянах. Мушегян Х. А.—Ценные пумизматические собрания. ХРОНИКА.—Александрян А.—Общее годичное собрание Академии наук Армянской ССР. Григорян Г. О.— [В. К. Чалоян],

№ 3

СТАТЬИ.—Брутян Г. А.—Отделение философии и филологии АН Армянской ССР в 1980-х годах. Мурадян М. О.—Армен Тигранян (к 100-летию со дня рождения). Абраамян С. Г.—Тенденции развития словообразовательных закономерностей современного армянского языка. Джаукян Г. Б.—Языковые источники личных имен первой книги «Истории Армении» Мовсеса Хоренаци. Мартиросян А. А.—Дата создания армянского алфавита. Мурадян Г. С.—Греческая надпись Трдата I, найденная в Гарпи (на русском языке). СООБЩЕНИЯ.—Саакян С. М.—Об особенностях вспомогательного глагола в алашкертском диалекте. Анянян Н. В.—Литературоведческие труды Симона Еремиана. Акопян М. Н.—Измирская газета «Айренасер» (1843—1846 гг.). Назарян Ш. Л.—Петрос Нахиджеванци и обновленная армянская духовная песня XVIII века. Бабалян Л. О.—«История» Абраама Ереванци. Дарбинян-Меликян М. О.—Замечания к «Истории» Иованнеса Драсханакертци. Вардумян А. Д.—Минас Бжшкян и вопросы создания новой армянской нотации. Мугнечян Ш. М.—Эстетическая система «песен Гохтна». Петросян С. Г.—Отражение культивирования и культа зерновых в сказании о Шара. Амаякян С. Г.—«Святыни» урартского пантеона. Тораманян А. Х.—К изучению строительной деятельности армян в Румынии. Роман, Фокшаны, Яссы и др. (на русском языке). Цицикян А. М.—Древнее изображение смычкового инструмента из раскопок Двина (на русском языке). ДИСКУССИИ И ОБСУЖДЕНИЯ.—Мхитарян М. А.—Еще раз по поводу письма Саргиса Варшамянца. Аванесян Л. Ш.—О некоторых армянских словах, считающихся персидскими заимствованиями. Казарян Р. П.—К проблеме техники леваллуа (на русском языке). РЕЦЕНЗИИ.—Саакян Р. М.—Л. А. Асмарян, Армянская литературная критика 70—80-х годов XIX века. Пуцко В. Г. (Калуга)—Лилит Закарян, Из истории васпураканской миниатюры (на русском языке). НАУЧНАЯ ИНФОРМАЦИЯ.—Тиранян Г. А., Карапетян И. А.—Раскопки Армавира 1974—1976 гг. Петросянц В. М.—Церковь Богородицы и надписи села Мравян. ХРОНИКА.—Абраамян А. А.— [Гурген Севак],